

POROČILO ANKETE

V okviru Evropskega projekta ChangeMakers je bila ob **prijateljski nogometni tekmi med Sangai** (slovensko podjetje, ki razvija programe za uspešnejše vključevanje delavcev iz tretjih držav v slovenske lokalne skupnosti) in **NK Košana** izvedena anketa, katere namen je bil pridobiti vpogled v izkušnje, stališča ter zaznavanje vključevanja oseb iz različnih kulturnih okolij v slovensko družbo. Poseben poudarek je bil namenjen izkušnjam z diskriminacijo, sprejetosti v lokalnem okolju ter vlogi športa in skupnih aktivnosti pri povezovanju ljudi. Zanimalo nas je, s kakšnimi ovirami se pri vključevanju srečujejo osebe iz tretjih držav in kako medkulturne odnose doživljajo slovenski prebivalci. Rezultati ponujajo vpogled v obstoječe izkušnje in so lahko izhodišče za razmislek o nadaljnjem zmanjševanju predsodkov ter spodbujanju povezovanja med različnimi skupinami v lokalni skupnosti.

Za namene raziskave sta bila pripravljena dva ločena vprašalnika: eden za osebe iz tretjih držav in eden za slovenske državljane. Ker sta vprašalnik za osebe iz tretjih držav izpolnila le dva posameznika, pridobljeni podatki niso zadostovali za smiselno obdelavo in analizo. V nadaljevanju poročila so zato predstavljeni le rezultati vprašalnika, namenjenega slovenskim državljanom.

REZULTATI VPRAŠALNIKA

Vprašalnik je rešilo 12 ljudi. Med njimi je bilo veliko več moških kot žensk (9 moških). Po starosti je skupina precej raznolika, saj je najmlajši udeleženec star 12 let, najstarejši pa 63 let. Polovico vzorca so sestavljali otroci oziroma mladostniki, drugo polovico pa odrasli različnih starosti. Glede kraja bivanja so udeleženci prihajali iz devetih različnih krajev, največ pa jih je bilo iz Pivke. Večina jih prihaja z območja Notranjske (Pivka, Ilirska Bistrica, Postojna, Nadanje selo), en udeleženec pa je bil iz Kranja. Večina posameznikov je bila redno športno aktivna.

Prvi sklop vprašanj, ki se je navezoval na odnos Slovencev do oseb iz tretjih držav, je raziskoval, kako pogosto se udeleženci v vsakdanjem življenju srečujejo s priseljenci iz tretjih držav, kako dojemajo njihov vpliv na lokalno skupnost ter kakšno vlogo pri povezovanju pripisujejo skupnim športnim in kulturnim dogodkom. Rezultati kažejo, da imajo udeleženci s priseljenci iz tretjih držav razmeroma malo neposrednega stika, saj je največ udeležencev, skoraj polovica, odgovorilo, da ima redke stike, dobra petina pa pravi, da s priseljenci ne prihaja v stik nikoli. Kljub temu je splošno mnenje o njihovem vplivu na lokalno okolje pretežno pozitivno. Skoraj dve tretjini udeležencev priseljevanje delavcev ocenjuje kot pozitiven prispevek skupnosti, medtem ko je izrazito negativno mnenje izrazil le en posameznik. Ko so udeleženci svoje odgovore utemeljili s svojimi besedami, so se pokazale nekoliko bolj raznolike vsebine. Del odgovorov izraža odprtost in naklonjenost ("zame so še vedno samo ljudje", "so zelo prijazni in radodarni"), del pa preprosto priznava, da imajo premalo izkušenj za res dobro oceno. Najbolj enotno mnenje se je pokazalo pri vprašanju o skupnih športnih in kulturnih dogodkih, kakršna je bila tudi tekma Sangai proti NK Košana. Tovrstne dogodke je kot odlično priložnost za spoznavanje različnih kultur in rušenje predsodkov prepoznala velika večina udeležencev, preostali pa so jih ocenili kot dobro izhodišče, ki pa ga je smiselno dopolniti z drugimi ukrepi. Nihče od udeležencev ni menil, da takšni dogodki k povezovanju ne prispevajo. Zaključimo lahko, da je odnos udeležencev do oseb iz tretjih držav pretežno pozitiven, čeprav je neposreden stik z njimi razmeroma redek. Priseljevanje delavcev večina ocenjuje kot koristno za lokalno skupnost, skupne športne in kulturne dogodke pa skoraj soglasno prepoznava kot učinkovito orodje

za povezovanje in zmanjševanje predsodkov. Proste utemeljitve so nekoliko bolj zadržane in razkrivajo mešano ozadje stališč.

Naslednji sklop vprašanj je bil namenjen ugotavljanju, s katerimi ovirami se po mnenju udeležencev najpogosteje srečujejo delavci iz tretjih držav pri vključevanju v našo skupnost ter kolikšen delež udeležencev je bil kdaj priča diskriminaciji na podlagi narodnosti, kulture ali etnične pripadnosti. Pri vprašanju o izzivih vključevanja so bile daleč najpogosteje izpostavljene jezikovne ovire. Sledijo tri ovire, ki so si po pogostosti enakovredne in so bile izpostavljene po trikrat: iskanje primerne nastanitve, težave pri navezovanju stikov z lokalnimi prebivalci in kulturne razlike. Nekoliko manj pogosto so udeleženci omenjali birokracijo in upravne postopke, pomanjkanje informacij o lokalnih dogodkih ter predsodke oziroma neprimeren odnos okolice. Pri vprašanju, ali so udeleženci kdaj osebno zaznali ali bili priča diskriminaciji zaradi narodnosti, kulture ali etnične pripadnosti, je petina udeležencev odgovorila pritrdilno, dobra polovica (60 %) diskriminacije ni zaznala, preostala petina pa o tem ni bila prepričana. En udeleženec, ki je odgovoril pritrdilno, je v nadaljevanju opisal, da se je diskriminacija dogajala po razpadu Jugoslavije, kar kaže, da izkušnja ne izhaja nujno iz sodobnega konteksta priseljevanja iz tretjih držav, temveč sega v starejše, zgodovinsko pogojene oblike medetničnih napetosti. Ostali, ki so odgovorili pritrdilno, niso želeli podrobneje opisati situacij, v katerih so zaznali diskriminacijo. Zaključimo lahko, da udeleženci zaznavajo precej različnih ovir, s katerimi se srečujejo priseljenci, saj so bile vse podane možnosti vsaj enkrat izbrane. Kot največjo oviro pri vključevanju delavcev iz tretjih držav prepoznavajo jezikovne ovire, kar potrjuje, da je znanje jezika pomemben dejavnik pri vzpostavljanju stikov in vključevanju v lokalno okolje. Čeprav večina udeležencev diskriminacije ni zaznala, jo je petina že opazila ali ji bila priča.

Zadnji sklop vprašalnika je bil namenjen ugotavljanju, kaj bi po mnenju udeležencev najbolj pripomoglo k boljšemu sožitju in medsebojnemu sprejemanju v lokalni skupnosti, kaj jih je spodbudilo k udeležbi na dogodku ter kaj so od njega odnesli. Pri vprašanju o predlogih za izboljšanje vključevanja so udeleženci kot najpomembnejši ukrep izpostavili več brezplačnih ali cenovno dostopnih možnosti za učenje slovenskega jezika, ki ga je izbrala polovica udeležencev, kar se dobro sklada z ugotovitvijo iz prejšnjega sklopa, kjer je bila jezikovna ovira prepoznana kot največji izziv. Na drugem mestu so družabni in športni dogodki, ki so jih predlagali štirje udeleženci, sledijo kulturni dogodki ter pomoč pri birokratskih postopkih. Manj pogosto so bili izpostavljeni podpora delodajalcev ter informacije o pravicah v maternem jeziku priseljencev. Pri vprašanju, kaj je udeležence spodbudilo k udeležbi na dogodku in kaj so odnesli s seboj, so bili odgovori precej razpršeni. Največ udeležencev je navedlo, da jih ni spodbudilo nič posebnega. Preostali so kot razlog navajali bolj konkretne stvari: od navijanja za domačo ekipo in naključnega interesa mimoidočih do preprostega veselja do nogometa oziroma same tekme. Noben udeleženec ni napisal, kaj je pridobil z udeležbo na dogodku.

ZAKLJUČKI IN POGLED NAPREJ

Rezultati ankete v okviru projekta ChangeMakers kažejo, da je **odnos udeležencev do oseb iz tretjih držav večinoma pozitiven**, hkrati pa razkrivajo **pomembno vrzel med stališči in dejanskim medkulturnim stikom**. Čeprav večina udeležencev priseljevanje delavcev ocenjuje kot pozitiven prispevek lokalni skupnosti, je njihov neposredni stik s priseljenci razmeroma redek. Zato je pomembno ustvarjati priložnosti, v katerih se različne skupine ne srečujejo zgolj kot pripadniki različnih kultur, temveč kot ljudje s skupnimi interesi, cilji in izkušnjami.

Šport se je pri tem pokazal kot posebej obetaven prostor povezovanja. Nogometna tekma med Sangai in NK Košana je primer aktivnosti, pri kateri za trenutek postanejo razlike v jeziku, kulturi in izvoru manj pomembne, v ospredje pa stopijo skupna pravila, sodelovanje, navijanje in pripadnost skupnosti. Skoraj soglasno prepoznavanje športnih in kulturnih dogodkov kot priložnosti za spoznavanje in zmanjševanje predsodkov kaže, da imajo takšne aktivnosti potencial, ki presega zgolj druženje ob posameznem dogodku.

Hkrati rezultati opozarjajo, da zgolj pozitivna naravnost ni dovolj. **Jezikovne ovire, težave pri navezovanju stikov, iskanju nastanitve in razumevanju lokalnega okolja kažejo, da je vključevanje proces, pri katerem moramo delovati na vseh področjih.** Prihodnji ukrepi bi zato lahko povezovali učenje slovenskega jezika, dostopne informacije, podporo pri vsakdanjih izzivih in več priložnosti za neformalno druženje. Pomembno je tudi ohranjati prostor za prepoznavanje diskriminacije, saj izkušnje udeležencev kažejo, da kljub večinoma pozitivnemu odnosu ni povsem odsotna.

Pri interpretaciji rezultatov je treba upoštevati majhen vzorec, zato ugotovitev ni mogoče posplošiti na širšo populacijo. Med osebami iz tretjih držav je bilo zbranih tudi premalo odgovorov za smiselno analizo njihove perspektive. Ta omejitev pa hkrati predstavlja pomembno izhodišče za prihodnje ankete, saj lahko **situacijo celovito razumemo šele, ko slišimo obe strani.**

Tekma Sangai proti NK Košana ni bila pomembna le zaradi rezultata na igrišču. **Predstavlja majhen, a konkreten primer, kako lahko skupni interesi odprejo vrata novim poznanstvom in postopoma zmanjšujejo razdaljo med ljudmi.** Če bomo takšne priložnosti nadgrajevali z dolgoročnimi ukrepi na področju jezika, dostopnosti informacij, druženja in enakih možnosti, lahko šport postane več kot zgolj prostor tekmovanja. **Postane lahko prostor srečevanja, kjer se kljub določenim razlikam skupnost gradi in povezuje.**

Avtorice vprašalnika in poročila: prostovoljke projekta ChangeMakers

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.